

Épésa

Ebeq sáhnsahwe ahtebé ehwehne.

Poraga Épésa suwahpeq mó opéq mó opérué kosíwáhnorúwe. Anehe we Aroma suwahpeq karábúsiipéq míotaq wega mah pahsí sehiranéna Tíkíkúsi awuwana wega Épésa suwahpeq Sísa tagaríáh ké mewe móriuwe. Mah pahsí áwahewé Maniká tagaríáh ké moke morá íwíáhue peh morá ké tahnsa míagehe teíre. Manikánka wene kaweq sansá sokigi ariuwe teíre. Weh ahre kawerue míageheéna teíre. Anehete éhwéhmé owainawa kiotaikorahúna ehwéh teíre.

Poraga Épésa suwahpeqte ké siu pahsíe.

1 ¹Épésa suwahpeqte kéó, íné Poraga sehiranu pahsí sáhnsahwe tagahro. Ite Manikáne animárí méq Sísa Karáhéne sansá kawerue sehgiówe. Sísa Karáhé éhweh síwáhnorinkeheéna Manikánka we awahbeh sansánéna omaq intena eqmaq nuwowe. ²Maniká Iteriboreq itene Wahnah Sísa Karáhéreqka ite séhréh aitera iru ukiq itehye.

Manikánka ite Sísa tagariona ke áhnte kaweq naneq náí náini ehwéhne.

³Itene Wahnah Sísa Karáhéne abowá Manikánsabe iwíáh iwíáh atone. Ite Sísa Karáhéreq mía míaúnayabé Maniká Iteriboga ite págege aitankeheéna moke íopeqté kaweq naneq náí náinire. ⁴Manikánka mah marákó marákó íre mirarotaq wereq Sísa Karáhéreqne animárí míageheéna omaq itowe. Wega tagehtaq íre ahababáq ke méq peh kaweqtaq mía míaigeheéna omaq itowe.

⁵Mah marákó marákó íre mirarotaq Manikánka itensabé anotahtaq arutaboirena we awahbeh sansánéna iwíáhue omaq itowe. Wega iwíáhéna, Sísa Karáhéga miraínaga wensabé aiq pútare ataneherao ke néne animárí úkigehe íwíáhuwe. ⁶Wene arutaboiri ahnínkávága miraúnsabe Manikánka anotahtaq séhréh aitená wáh kaweraitowe. Minayabe Manikánsabe, Anotah aní móne ateq wenáwíq pankereq iwíáh iwíáh atone.

⁷Sísa Karáhéga ite meirena itene ahababáq kaweraitanieéna putiotaq wene korahq tuwe. Wega miraúnsabe Manikánka anotahtaq

arutaboiraitena itene ahababáq sabi iuena insahwé aitowe. ⁸Insahwé aitena anotahtaq arutaboiraitena itensabé, Ahtebia ánímári méq tábúsoqme iwíáhoraho ke míáhro aitowe.

⁹Sísa Karáhéga miraúnsabe Manikánka naho mirainauge ú iwíáh we awahbeh iwíáh íre teiasa peh amahnága teíre. ¹⁰Awehraq tanáhráq sínaraq Manikánka moke miraú naneqmarí soruparankéhe. Moke íópeqté náneqkakáq mah marákó márakóípéqté náneqkakáq soruparena Sísa Karáhénsabe, Minawari moke wahnahnúno atankéhe.

¹¹Manikánka moke wene arambehri pehipi íre miraia ebeqme tábúsoqme iwíáhéna anehe miraire. Miraue tábúsoqme iwíáhéna ite Sísa Karáhéreq méq wene animári míageheéna Manikánka iwíáhue omaq itowe. ¹²Ite Asiu kegá Sísansabé téh aiq pútare ateq wene sánsá sehgiune. Itega, Maniká téhrehnka inserahni aní ména págege aní míéhre ateq wensabé iwíáh íwíáh atageheéna ite omaq itowe.

¹³Itega moq aiq pútaq ehwéhme ite kaweritahráhi ehwéh írátótaq Sísa Karáhénsabe aiq pútare atárówana Manikánka Wenawa iteba eqmataire. Manikánka, Sísansabé aiq pútare atéhra kebá Néniwa eqmaraní únsabe wene kaweq ánímári míageheéna Wenawa iteba eqmataire. ¹⁴Manikáne Awanka itereq mía míai puaq Manikánka náiníe i naneq náinawire aiq tagarione. Wega kaweritárái puaq mókake weba mía míaeq moke kaweq naneq meyaneheqmúne éq áwénunúne. Áwénunéq wensabé iwíáh íwíáh atone.

Poraga Épésa suwahpeqte keyábé púrerarito ehwéhne.

¹⁵Ínéga írátíomé itega itene Wahnah Sísansabé aiq pútare ateq Maniká tagariáh keyábé irutaboirowe. Itega irutaboiro ehwéh irena ¹⁶Manikánsabe kaweróne ata ataéna íre túbáh aguge. Púrerutaq itensabé niahreraq matawéna ite éhweh Maniká Iteribo teawa teawanuge. ¹⁷Itene Wahnah Sísa Karáhéne Manikánsabe púrerue kaweq iwíáh arito teawúge. Itega Manikáne sansá kawerue ahtebageheéna wensabé, Arene sánsá sokigi ario teawúge. Maniká Iteribo kiotaiki aní ména anotah tehrehnkakáq aní míéhre.

¹⁸Itega áwénunúna naneqme áhnte kaweq naneqme awaq miageheéna Manikánka ite omaq itowe. Minayabe kawerue tagariageheéna Manikánsabe, Itene irupipeqté íúra tagahro arito teawúge. ¹⁹Itega Manikáne págege arámbéhrí íre agehgamarahráhu. Wensabé aiq pútare atona ke Manikánka anotahtaq págege aitena séhréh aita aitaire. Minayabe itega ahtebageheéna púreruge.

²⁰Sísa Karáhé pukúwana Manikánka we iriwe oganúq atena págege atena íópeq wene ayah púpeq tútuue míahno atonserah ite moq págege aitena séhréh aita aitaire. ²¹Sísa Karáhéga moke wahnah kereq anotah ánímárinseq íópeqté kéné wahnah kereq págege kereq kiotaikire.

Wenáwíqka moke mó ke síwíq kiotaikire. Amahnágaákq mókakeakq wenáwíqka peh kiotaikinae.

²²Manikánka Sísansabé, Moke wahnahnúno atena moke íné tagaríáh ké auráq matawé wahnahnarito atowe. ²³Moke we tagariona ke Sísá Karáhéne anonka tahnsá mionana we itene iyahqno tahnsa míéhre. Wegá Maniká tagariona ke auráq matawéna wahnahnaitéhre. Wegá moke kéh náneq miraue náiena wahnahnire.

Manikánka ite iriwe oganúq itena Sísareq wahnahnoro aito ehwéhne.

2 ¹Menah itega Manikáne ehweh anterueq ahbabáq aruqaruowe. Itene ahbabáqka ite subiq sutairaq ite pusa ké tahnsa míarowe.

²Mi tanáhráq itega mah marákóipéqté áhbábáq sánsá sehgieq owainawamariné wahnahne sánsá sehgiowe. Mi ahbabáq wáhnáhnká moke Manikáne ehweh anterúáh ké aiq saiqnaríéhre.

³Menah itega moq Manikáne ehweh anterúáh kégá ahbabáro serahnuraune. Itene irupeqte iuwahbeh iwíáhga aiq saiqnaríéh púaq itega irutaboiro sansánkákq ite iuwahbeh iwíáhákq sehgiowe. Mi sansámári sehgieq Manikánka ahbabáq ke kamah aritahna naneq ite moq meyahráhuraune.

⁴⁻⁵Itega wene ehweh anterutauna puana itene ahbabáqka ite iubiq sutainsabé ite pusa ké tahnsa míaraune. Peh pusa ké tahnsa míaraunaraq Manikánka itensabé anotahtaq arutaboiritena kaweraitena oganúq ítáráire. Oganúq ítaráinsabé Sísá Karáhéreq mía míáuine. Manikánka séhréh aitowaq Sísansabé aiq pútare atárúnayabé ite kaweraitáráire. Peh morá Manikánka arutaboiritéh sánsánká ite meirena kaweraitáráire.

⁶Manikánka Sísá Karáhé iriwe oganúq atotaq ite moq wereq iriwe oganúq itena Sísá Karáhéreq íópeq tútuue wahnahnoro aitowe. ⁷Sísá Karáhéga miraúnsabe Manikánka ite iwíáhéna mi kawéq sánsá miraúwe. Manikánka árahinsabé miraúwo? Wegá ite ómi keyábé anotahtaq arutaboiraito sansa pahsuaniééna miraúwe. Mókake mó tanáhráq mó tanáhrárué ahriahri mina aiq ahtebagehéna ite oganúq itena Sísá Karáhéreq íópeq tútuue wahnahnoro aitowe.

⁸Itega Sísá Karáhénsabe aiq pútare atárónsabé Manikánka ite anotahtaq arutaboiritena ite meirena kaweraitáráire. Íre iteitega mirauronka kaweraitáráire. Írakaumo. Manikánka wáh kaweraitáráire.

⁹Íre iteitega arambehriuronka kaweraitáráire. Minayabe iteíwíq íre pankerárhowe. Írakaumo. Itega mirauronsabé íre iwíáh iwíáhorahowe.

¹⁰Sísá Karáhéga miraúnsabe Manikánka ite oganúq itena we awahbeh arámbéhrí miraigehéna omaq itena mi arámbéhrí kawerarowe.

Sísaga miraúnka ite morá ké tahnsa míone i ehwéhne.

¹¹Ite íre Asiu ke peh nahnso ke míáhwe. Asiu kegá sene síú amurúruera ite tagéra, Síú íre amurúruáh ké wóe aitárowe. Ité nahnso ke méq Sísá

íre tagariaro ke míaro tanáhráqsábé iwíáhoró. ¹²Mi tanáhráq itega Sísa Karáhé íre tagariarowe. Asiu kené naruo méq Manikánka mirainauge ú ehweh, wene omasa éhwéh íre írátówe. Itega mah marákóipéqté sánsá sehgieq Maniká Iteribo íre tagariarowe. Mókake Manikánka kaweraitanawire íwíáh íre urowe. ¹³Ite wáhnaupeqté ké míarotaq Sísa Karáhéga ite kaweraitanieéna putiowana wene korahqka insahwé aitowaq amahnága ite Sísareq mía míaéq íre wáhnaupeqté ké míáhwe.

¹⁴Menah Asiu kegá nahnso keyábé, Iuwahriehre arítárówara nahnso kegá moq Asiu keyábé, Iuwahriehre arítárówe. Kuri ogirahrue kéhnserah Asiu kereq nahnso kereqne suwahrieh iwíáhgá kuri tahnsá ógíráhq kowana Sísa Karáhéga ómi itene ahbabáqsabe pukúnka mi kuri saweyuena iru ukiq itowe. ¹⁵Sísaga miraúnsabe ite morá ké miónana Mósísiga sehgióro ú ehwehncá wehuke íre saiqnariahrahire. Sísaga miraúnka Asiu kereq nahnso kereq insahwé aitená itensabé, Ínéreq mía míaéq morá ké míáhro aitowe. ¹⁶Wega itene ahbabáqsabe awankátaq táhpawe pukútaq itene iuwahrieh íwíáh kaqiuwena Asiu kereq nahnso kereq insahwé aitená Manikápa móitowe.

¹⁷Menah Asiu ke Manikánseq wahtotaq míarowaq ite nahnso ke íre wahtotaq míarowe. Sísa Karáhéga séna insahwé aite ehweh ite nahnso kereq Asiu kereq iru ukire ehweh tei teinuraire. ¹⁸Sísa Karáhéga nahnso kereq Asiu kereq kaweraitena Manikáne Awa iteba eqmaq áuwátáiraq ite Maniká Iteriboba kowíahrahúne.

Íte Manikáne nah tahnsa múne i ehwéhne.

¹⁹Minayabe ite nahnso ke íre wáhnaupeqté ké míáhwe. Írakaumo. Ité peh Manikáne animárí méq wenkahnáh míáhwe. ²⁰Ite Manikánka píéh náh tahnsa míáhwaq ite eqmaq iuwátái kereq Manikáne ehweh iraru kereq nahwiahnsanse tahnsá miónana Sísa Karáhé wahq tahnsa míéhre.

²¹Abogéh awanká wahqtáq kawerue táhpawe kéhnserah ite Sísareq mía míaonehe. Manikánka píéh náh púana anotah nah kanae. Peh wewene kaweq nahne. ²²Manikánka itereq moke mó we tagaríáh kéreq moráráq sorupaitáiraq ite wene kaweq nah míone. Wereq Wenawanseqka mi nahupéq mía míaóye.

Poraga Sísa éhweh nahnso ke koreriu ehwéhne.

3 ¹Íné Pora Sísa Karáhéne arambehriu anínéna ite nahnso ke séhréh aitaráunsabé mó kegá karábúsiipéq móintárówe. ²Manikánka ite nahnso ke séhréh aitankeheéna wega ínénsabe arutaboiraintena omaq intena, Kosíwáhnorúno aintaráime írátówe. ³Asiu kereq nahnso kereq morá ké úké ehwehmé nahomé kopíépéq kowe. Menah Manikánka mi ehwéh teniátáirana minayabe métáq mah pahsíépéq pehgáriq ehwéh sehiranue aiq teiewóge.

⁴Sísa Karáhéga Asiu kereq nahnso kereqsabé mirainaú arámbéhrí nahomé kopípéq kowaq itega néne pehgáriq ehwéh kawerue sáhsahírataq íné Poraga Sísa Karáhéga miraú arambehri aiq kawerue ahtebehre íwíáhigehe. ⁵Naho Manikánka mi kopéqté éhwéh wehuke íre teiasa peh amahnága Manikáne Awanka mi iwíáh aitéhraq Manikánka eqmaro kereq wene ehweh irare kereqka irone.

⁶Naho kopípéq ko ehwéhmé pahsuqme teiníboq íráhro. Amahnága Manikánka íre peh morá Asiu ke kaweraitéhre. Sísa Karáhé éhweh ireq wensabé aiq pútare atona kewé Manikánka moke kaweraitéhre. Moke kaweraitéh púaq Sísansabé aiq pútare atona kewé nahnso kereq Asiu kereq peh morá ké míone. Sísa Karáhéga miraúnsabe Manikánka nánie i naneqmarí ite ómi morábí awaq mianéhe.

⁷Manikánka ínénsabe arutaboiraítenta omaq intena, Mah kawéq éhwéh kosíwáhnorúno aintowe. Mi arámbéhrí kawerue mirainkeheéna Manikánka págege aintena séhréh ainta aintaraire. ⁸Moke Manikáne arambehrio kegá íné kiotaikowana Manikánka ínénsabe arutaboiraítenta séhréh aitéhre. Íre ínénéga kaweq arámbéhríuraunka Manikánka o arámbéhrí nítáaire. Írakaumo. Wewega iwíáhéna ínénsabe, Sísa Karáhé éhweh kosíwáhnorúno éna eqmaq núwátáaire. Sísawe áhnte matíéh ání míéhra na mina matíéh náneqme íre sáhsahoráhire.

⁹Manikánka moke ménsámehnsánkakaq wehukeakáq mirarena wega mirainauge ú iwíáh naho íre teiasa peh kopípéq kowe. Peh kopípéq kowana amahnága wehukega wene iwíáh ahtebageheéna kosíwáhnorúno aintáaire. ¹⁰Naho Manikáne iwíáh peh kopípéq kowara amahnága ite Asiu kereq nahnso kereqka moráráq momiwúe wensabé iwíáh íwíáhué. Iwíáh íwíáhúnara íopeqté anotah anímárinseq mibeqté wáhnáh kéreqka ite tagéra Manikáne ahtebeia iwíáh ahtebéra iwíáh íwíáhigehe.

¹¹Manikánka naho iwíáhéna, Mókake Sísa Karáhéga miraína arámbéhrígá wensabé aiq pútare atáh kéwé Asiu kereq nahnso kereq peh morá ké míagehe úwe. Amahnága mi arámbéhrí aiq parabarúéhre. ¹²Itene Wahnah Sísa Karáhénsabe aiq pútare ateq wereq mía míaúne. Mía míaúnayabé we Maniká míéhra beqte áh púana Manikánsabe íre áhrea wensabé itene iwíáh teawa teawanúne. ¹³Amahnága teiúme ite séhréh aitónsabé mó kegá níwíoqnahnsabé iwíáh kíkiriyehe. Minayabe ireq túbáh agiyehboq ite séhréh aitó púaq Sísane sánsá kawerue sehgióro.

**Épésa kegá Sísane sánsá kawerue sehgiheéna
Poraga púrerarito ehwéhne.**

¹⁴Manikánka áhnte miraurai naneqsabé iwíáhéna nirehunseraráq ména Maniká Iteribonsabé iwíáh íwíáhéna púreruge. ¹⁵Maniká Iteribowe moke Sísansabé aiq pútare atáh kéné Sibowá míéhre. We mah marákóipéqté kéreq íopeq poko kereqne Iteribo míéhre. Wega ite moke íwíraitéhre.

¹⁶Manikámé áhnte kaweq naneq matíéhre. Minayabe ínega wensabé, Arenawanka ite séhréh aitena págege aitankeheéna púreruge. ¹⁷Itega Sísa Karáhénsabe aiq pútare atáh púana wega itene irupipeq mía míaire.

Awanká ánúqka marakóipeq íre wahto túirana mi awánká págegeue kéhnserah itega mó keyábé irutaboírataq Sísame sánsá ambubu atawéq kawerue sehgiórahowe. ¹⁸Sísa Karáhéga itensabé anotahtaq arutaboíraitéhre. Wega íre pehgárita arutaboíraitena peh anotahtaq arutaboíraitéhre. Itereq moke mó Maniká tagaríáh kéreqka minayabe ahtebageheéna itensabé púreruge. ¹⁹Wega arutaboíraitéh sánsámé anotah sánsá púaq minayabe itega íre moke ahtebahrahúne. Mi sánsánkákáq wene moke mó sánsánkákáq ahtebageheéna itensabé púreruge.

²⁰Manikánka págegeue séhréh aitena áhnte miraorahire. Wega miraorahinka itega iwíáhue púrerona naneq kiotaikire. ²¹Sísa Karáhéga miraúnsabe ite we tagariona kegá momiwíéq amahnágaákáq mókakeakáq ahriahri Manikánsabe iwíáh iwíáh ataneheqmúne. Ai q míre.

**Ite Maniká tagariona ke Sísa Karáhéne
anonka tahnsá míone i ehwéhne.**

4 ¹Íné Poraga itene Wahnahne arambehri mirauraunsabé karábúsiipéq móintárówana mahtaq míónsábé néne ehweh kawerue íráhro. Manikánka ite omaq itena kaweraitáráinsabé we awahbeh sánsá tábúsoqme sehgióro. ²Píribahri ke míéhboq ahriahri peh uwareasa ké méq pehwehrue míáhro. Wensabé wensabé arutaboírég we séhréh atéhoró. ³Manikáne Awanka iru ukiq ítéhnsábé mó iwíáh mó iwíáhiyehboq peh morá iwíáhoró.

⁴Manikánka omaq itowaq minayabe, Mókake moráráq kaweqtapéq awaq mianéhe iwíáhúne. Mira iwíáhúnayabé ite peh morá ké úkuraune. Manikáne Awame peh morá áníne. ⁵Itene Wahnah moq peh morá áníne. Wensabé aiq pútare ate sansa moq peh morá sánsáne. Wenáwírue wání meona sánsá peh moráe. ⁶Manikámé peh morá áníne. We mah kehíná kéhínáné Iteribo ména itetaq moke wahnahnéna ite míonarabeq arambehriéna moke itene irupipeq míéhre.

⁷Sísa Karáhéga wene arambehriaraq ite sainsúéhnserah itega kawerue miraigeheéna wega ite mó aní mó anínue íópeqté náneq náiena págege aitéhre. ⁸Minayabe Manikáne ehwehnka mahraréna,

Wega íópeq kiutaq áhnte saiqrarito ke meriqmena mórítene wehuke wene arambehriaraq sainsuena íópeqté náneq náiena págege arítéhre ire. (Buk Song 68.18)

⁹Íópeq kiu ehweh áwahewé Sísa Karáhéga íre peh íópeq kiuwe sokigi aíre. Írakaumo. Téhwe we marakóipeq tumíowe. ¹⁰Marakóipeq tumío anínká iriwe ména íópeq kiwéna moke íópeqkákáq mah marákó márakóákáq wahnahninieéna kiuwe.

¹¹ Sísá Karáhéga wene arambehri sainsúéhre. Wega mó keyábé, Eqmaro kene arambehri miraoro aitena mó keyábé, Manikáne Awanka sokigi arí éhwéh pahsúáh ké míáhro aitena mó keyábé, Nahnso ke suwahpeq Manikáne ehweh koreri sererino aitena mó keyábé, Íné tagaríáh kéréq wahnahné arámbéhríoro aitena mó keyábé, Manikáne ehweh síwáhnoré arámbéhrírátq ítéhre. ¹² Ite Maniká tagaríáh kégá Sísá Karáhéne arambehri kawerue miraigehe aitéhre. Sísá Karáhé tagaríáh ké págege aitena kaweqtaq mía míaiageheéna wega mi arámbéhríwárítáq wahnah ke sainsúéhre.

¹³ Ite Sísá tagariona ke wene sánsá ahtebéq morárátq kawerue sehgiageheéna wega mi arámbéhríwárítáq wahnah ke sainsúéhre. Sísane arambehriwárítáq wahnah kégá séhréh aitéhrataq moke ite Maniká tagariona ke morá ké méq anonani tahnsa míone. Anonani tahnsa méq wenahni Sísá Karáhéne sánsá kawerue ahtebéq tábúsoqme sehgiageheqmúne.

¹⁴ Wene sánsá tábúsoqme sehgiónaraq káriq anínká áhwára áhwára inserahni sánsá íre oneheqmúne. Mi tanáhrátq múguwahgu sánsá íre sehgiagehe. Mó kégá péhe éhwéh íwáhnorirataq sensabé íre aiq pútare aritanehe. ¹⁵ Itega péhe éhwéh pehragéq mó keyábé irutaboírétq aiq pútaq éhwéh pehwehrue irarero. Áhwára áhwára sánsá sueq Sísá Karáhéne sánsá tábúsoqme sehgiageheqmúne. We itene iyahqno tahnsa míéhraq ite wene anonka tahnsá míone.

¹⁶ Wehukeníné arupipeqté íwíáhgá wene aigará, ayahnkara, aura mó arámbéhrí mó arámbéhríue sainsúéhnserah Sísaga ite wene arambehriúna ke mó arámbéhrírátq mó arámbéhrírátq saiíúwéhre. Wega saiíúwéh arámbéhríúnayabé ite wene anonka tahnsánue kaweqtaq míone. Wega saiíúwéh arámbéhrí tábúsoqme sehgiónaraq we séhréh atéhonehe. Wensabé wensabé irutaboírétq iteite we séhréh atéhúnaga ite Sísane anonka kaweqtaq méq anonúkúne.

Ahbabáq kega mirao serahniyehboq kawerurero i ehwéhne.

¹⁷ Itene Wahnahne sánsá págegeue teiníboq írátíáhro. Maniká íre tagaríáh náhnsó kégá mirao serahniyeho. Sega peh ahbabáq iwíáhéra ¹⁸ sirupipeq sunkíkírirara íre tábúsoqme iwíáhorahowe. Se múguwahguéra saiyo puara Manikánka oganúq sitahráhi sánsá íre ahtebahwe.

¹⁹ Sega kaweq sánsá suera ahbabáq aruqaruowe. Sega íre mirao naneq sánsá pehipi miraéra minayabe íre siyehitehre. Sega mirao serahniyehboq kawerurero.

²⁰⁻²¹ Sega mirao sánsámé íre Sísá Karáhéne sánsáne. Ite Sísane sánsá ahtebarotaq mi ahbabáq sánsá íre ahtebarowe. Itega Sísá Karáhé éhweh ireq kéréneheqmúne íwíáhowaq ínereq mó kereqka wene aiq pútaq

sansá iwáhnoruraune. ²²Itene irupipeqté áhbábáq iwíáhgá íre kaweq naneqmarínsábé arutaboiorwana menah saiqnariarairaq ahabábáq sansa sehgirowe. Amahnága itene irupipeqté áhbábáq iwíáh súáhro.

²³Itene irupipeq kaweq iwíáh kankehboq peh kaweq sansánsábé iwíáhoro. Manikánka kaweqtaq ména iwíáhinserahnoro. ²⁴Miraéq tábúsoqme iwíáhéq Maniká awahbeh sansá sehgieq kaweqtaq mía míaoro.

Abiahnsaninaraq apubúue parabaruo i ehwéhne.

²⁵Ite Sísá Karáhéne animárí méq peh morá káhnáh míáh púaq péhe éhwéh irariyehboq peh aiq pútaq ehwéh irarero. ²⁶Mó anínsábé aru págegeue abiahnsanéq ahabáriyehboq apubúue parabarúáhro. Abiahnsanónawe ío tupekínaraq abiahnsa peh kehnehboq apubúue parabarúáhro. ²⁷Owainawanka iteba séna ahabábáq íugi ínehboq abiahnsanirataq apubúue parabarúáhro.

²⁸Menah aebóuro kegá mókake mó aebóiyehboq ápeq meyagéhboq arambehrioro. Tabonah ke nárieq séhréh aritaneheéq arambehrioro.

²⁹Ahabáratahráhi ehwéh irariyehboq peh morá séhréh atahráhi ehwéh irarero. Séhréh atahráhi ehwéh irarinqaraq íréhra kegá tábúsoqme iwíáhéra kaweqtaq míagehe. ³⁰Abehq éhwéh irarinqaraq Manikáne Awane aru págege agíneho. Manikáne Awanka iteba mía máí puaq ite wene animárí mónana Sísaga tuina tanáhráq ite airaiq kaweraitankéhe.

³¹Teiéna sansámé súáhro. Abiahnsame, áyátéwé, taonsahwé, tobeh ehwehmé, éhruru ehwéhme, ahabábáq atewé, moke mi sansámáí súáhro. ³²Mi ahabábáq sánsámáí sueq mó keyábé irutaboiréq we séhréh atéhoro. Sísá Karáhéga miraúnsabe Maniká Iteriboga itene ahabábáqsabe íre iwíáhue ahreraq matíéhre. Mina inserah mó anínká are ahabáratahnah mi ahabábáq íre iwíáhue ahreraq matiahno.

Wensabé wensabé irutaboiréq we séhréh atéhoro i ehwéhne.

5 ¹Ite Manikáne arutaboiri animárí mónayabé we awahbeh sansá sehgióro. ²Naho Asiu kegá Maniká titiratówana kaweq kunkúni naneq mire éna kawerowe aritowe. Segá titiratówana Manikánka, Kawerowe aritonserah Sísá Karáhé ite kaweraitanieéna pukúwana Manikánka wensabé, kaweróne atowe. Sísaga pukútaq itensabé anotahtaq arutaboírúnserah itewe moq wensabé wensabé irutaboiréq we séhréh atéhoro.

³Ite Manikáne animárí míáh púaq ahabábáq sansa miraome íre ábérehre. Mó aniné weh ahre abariéwé, íre kaweq sansámé, mó aniné ménsámehnsánsabe aigará pabekime pehragahro. Ite Manikáne animárí míáh púaq minawarínsábé íre ehwehnoro. ⁴Ehhome, múguwahgu ehwéhme, ogie ehwéhme pehragahro. Minawari íre ábéreh sansáne.

Írakaumo. Moke ahbabáq pehragéq peh Manikánsabe kaweróne ateq wensabé iwíáh iwíáh atáhiro.

⁵Ménsámehnsánsabe arutaboiri anímé owainawansabé titiratéh ání tahnsane. Minayabe ménsámehnsánsabe arutaboiro kewé, mó aniné weh ahre abario kewé, íre kaweq sansá mira aruqaruro kewé Sísá Karáhéreq Maniká Iteriboreqka wannah wahnahnóyarebeq íre kioráhowe. Minayabe ahtebahro.

Peh téhrehrebeqte kaweq sansánoro i ehwéhne.

⁶Manikánka mi sansáno ke íre kamah arinkéhe eme péhe éhwéhnowe. Sene múguwahgu ehwéhnsábé aiq pútare aritéhboq kawerurero. Manikánka mi ahbabáq sánsáno ke, wene ehweh íre sehgiro ke anotahtaq kamah arinkéhe. ⁷Minayabe mi ahbabáq sánsáno kereq íre míáhiro. Sene ahbabáq insoqitéhboq sereq íre míáhiro.

⁸Menah itewe mi ahbabáro ke tahnsanéq sunkíkírirabeq míarowe. Amahnága itene Wahnahne animárí míáh púaq téhrehrebeq míáhwe. Ite téhrehrebeq míáh púaq sunkíkírirabeqte sánsá pehragéq peh morá téhrehrebeqte káwéq sánsánoro. ⁹Téhrehrebeqte sánsá sehgiro kegá kaweq sansánéra tábúsoqme arámbéhríera aiq pútaq ehwéh irarewe. ¹⁰Itene Wannah awahbeh sansá ahtebéq sehgióro.

¹¹Sunkíkírirabeqte áhbábáq sánsáno kereq íre méq peh sene ahbabáq pahsúáhiro. Sene ahbabáq sansanká kaweq naneq íre áhwárahahire. ¹²Sega kopípéq mirao sansámé niyehiteh sansá púana minayabe móme íre irarinie.

¹³Téhrehnka moke sansá áwahe sokigi ainieéna ábóraq marahráhire. ¹⁴Téhrehnka moke sansá áwahe ábórararuahna puana mó íre kopéq suahráhire. Minayabe Manikáne ehwehnka mahraréna,

Sugahna aníno, irigúno. Pusa ké míáhrabeqte iriwe míahno. Iriwe míéhrataqmé Sísá Karáhéga téhrehme kaweq sansámé sokigi ainkéhe ire.

(Aisaia 26.19)

Píah nahnsabé múguwahgu agéra ahbabáq aitahráhi sansáne i ehwéhne.

¹⁵Itega sehgió sánsá kawerue auráq matíáhiro. Múguwahgu kegá onserahniyehboq peh ahtebia ké tahnsanue míáhiro. ¹⁶Mah tanáhráq pehipi sotaikínehboq ahriahri Manikáne arambehri miraoro. Mah tanáhráq íre kaweq tanáhráq púaq kawerue arambehrioro. ¹⁷Múguwahgu sansániyehboq itene Wannah awahbeh sansá ahtebéq sehgióro.

¹⁸Píah nahnsabé múguwahgu iyeho. Ahqáho. Mi sansánká ahbabáq aitahráhire. Manikáne Awanka itene sánsá moke wahnahninkehboq teaweq, Nirupipeq mía míaé auráq íntaríahto teawéro.

¹⁹Itereq mó Sísá tagariáh kéreq moráráq méq itene Wannahnsabé iwíáh iwíáh atanéhboq Sísansabé iwíáh iwíáh igónkónoro. Moke

Púkuipéqté ígónkómé momiwíorabeqte ígónkómé Manikáne Awanka iwíáh aitárái ígónkómé wensabé iwíáh íwíáhoró. Itene irupipeq eyoyóue igonkónéq itene Wahnahnsabé iwíáh íwíáhoró. ²⁰Ahriahri Maniká Iteribonsabé moke mó naneqsabé, Kaweróne atáthro. Itene Wahnah Sísa Karáhé áwíruue kaweróne atáthro.

Ahrerono, iteruwehqstone ehweh kawerue sehgióro i ehwéhne.

²¹Itega Sísa Karáhénsabe irutaboírēq áhteno puaq morání moránínue Sísa tagaríáh kéné ehweh ireq sehgióro. ²²Ahrerono, Sísa itene Wahnahne ehweh kawerue sehgiónserah iteruwehqstone ehweh moq kawerue sehgióro.

²³Sísa Karáhéga we tagaríáh kéréq wahnahninsERAH awehkawagá wene ahreraq wahnahninkehe. Sísa Karáhéga ite kaweraitéhnsábé ite we tagariona ke wene anonka tahnsá úkue míone. ²⁴Minayabe ite Sísa tagariona kegá wene ehweh kawerue sehgiunanserah ahreronká iteruwehqstone ehweh kawerue sehgióro.

Weho, itene ahreronsábé irutaboíroro i ehwéhne.

²⁵Sísa Karáhéga ite we tagariona ke arutaboíraitena ite kaweraitanieéna pukúwe. Weho, Sísa itensabé arutaboírinsERAH itene ahreronsábé moq irutaboíroro. ²⁶Sísa ite kaweraitanieéna pukúwaq wene kaweq ehwéh írátáúnaga kaweqtaq méq wání meraune. Mirauraunayabé amahnága kaweqtaq máhrahúne. ²⁷Ite we tagariona ke íre ahbabária peh kaweqtaq mía míageheéna Sísa ite kaweraitanieéna pukúwe.

²⁸Wehga wene anonka arutaboírēna kawerue wahnahninsERAH wene ahreyabé moq arutaboírue wahnahninkehe. Wene ahreyabé arutaboíri wehgá wewensabé moq arutaboírire. ²⁹Wehukeníká wewene anonkansabé, Nuwahriehre íwíáh íre iwíáhire. Wewene anonkansabé arutaboírēna kawerue wahnahnéna táhutahirire. Ite Sísa tagariona ke wene animári púana wega ite kawerue wahnahnaitéhre. ³⁰Ite Sísa Karáhéne anonka tahnsá púana wega wahnahnaitéhre. ³¹Minayabe Manikáne ehwehnka mahraréna, Wehga wenanoibone nahtapeq suena wene ahrereq mía míainkehe.

Se morá ání tahnsanue míagehe ire. (Stat 2.24)

³²Mi ehwéhncá íre peh morá weh ahreyabé irarire. Mi ehwéhncá Sísa Karáhéreq we tagariona kereqsabé moq irarire. ³³Weho, morá ání tahnsanue míagehe irarinsabé arerene anonkansabé arutaboírē kawerue wahnahnónanserah arene ahreyabé moq arutaboírúno. Ahrega wenawehqne ehweh kaweruwe irena wensabé iwíáh íwíáhinkehe.

Iteinoibone ehweh íráthro i ehwéhne.

6 ¹Animárinó, iteinoibone ehweh íráthro. Itene Wahnahnka sene ehweh íráthro aitéhnsábé mina aiq kaweq sansáne. ²⁻³Manikánka sehgióro ú ehwehnká mahraréna,

Iteinoibonsabé iwíáh íwíáhoró. Mirairataq kaweqtaq méq mah marákórátq ore orení uragéhe ire. (Lo 5.16)
Wega sehgióro ú ehweh irarútaq wega mah omásá éhwéh téh irarúwe.

Itene animarí tábúsoqme síwáhnororo i ehwéhne.

⁴Sibowárého, itene animarínsábé áhnte ehwéh aruqarurónka siwahsoreqsirara sega itensabé abiahnsa aitagéhe. Minayabe mi sansá sueq itene animarínká itene Wahnahne sánsá kawerue ahtebagehboq tábúsoqme síwáhnororo.

Itene Wahnahne ehweh kawerue sehgióro i ehwéhne.

⁵Mó kené arambehriraq saiqnaríáh kéó, itene marakóipeqté wáhnáhmárínsábé áhtenéq sene ehweh kawerue sehgióro. Sene arambehriraq taoraho iyehboq Sísa Karáhéne arambehri kawerue miraonserah sene arambehri moq miraoro. ⁶Íre peh morá sega tagehrataq kawerue arambehrioro. Írakaumo. Segá íre míéhrrataqkákáq kawerue arambehrioro. Ite Sísa Karáhéne arambehrio ke púaq moke mirao arámbéhrí kawerue arambehrioro. Minawé Maniká Iteribo awahbeh sansáne.

⁷Itene marakóipeqté wáhnáhné arambehri miraotaq íre peh morá sene arambehri miraowe. Mi arámbéhríwé Sísa itene Wahnahne arambehri úkire. ⁸Minayabe mi arámbéhrírataq iru eyoyóue kawerue arambehrioro. Sísa itene Wahnahnka moke kaweq arámbéhrío ke ápeq náinkéhe. Arambehri saiqnaríáh kéreq sene arambehriyabé móne méyáh kéreq peh morá íwíáhéna mókake ápeq náinkéhe.

⁹Arambehriraq wahnahno keo, iteba arambehrio keyábé peh kaweq sansánoro. Anotah ehwéh arítéhboq itene ehweh kawerue sehgirataq itega se pehwehrué arítáthro. Itereq sereqne íopeqté Wáhnáhnká íre mó iwíáh mó iwíáhire. Wega moke wehukéyabé peh morá íwíáhi puag minayabe ahreraq matawéq kawerurero.

Sísa tagaríáh kégá owainawamarínseq ebehúne i ehwéhne.

¹⁰Ínéga parabaruanau ehwéh íráthro. Itene Wahnahme ayahnsa kira anínéna págegeue mía míaire. Ite moq mina tahnsa míaneheéq wega séhréh aitéhnsábé weba wahtotaq mía míaéq págegeue mía míaoro.

¹¹Owainawanka ahabábq aitehnehboq itega kaweqtaq míaneheéq Manikánka náí íq, póríáh, téhneké sokahue míáthro.

¹²Íre wehukereq ebehúne. Írakaumo. Owainawamarínseq sene wahnahmarínseq sunkíkírirabeqte wáhnáhnseq áhnte íopeqté áhbábq kéreq ebehúne. ¹³Minayabe Manikánka náí íq, póríáh, téhneké sokahue míáthro. Mirairataq owainawamarínká iteba siraq ebehirataq sega ite íre iuboráhowaq peh págegeue méq ebehorahowe. Ebeh parabarueq págegeue míahrahowe.

Owainawanseq ebehúna naneqsabé pabeqme ehwéhne.

¹⁴Owainawanseq kawerue ebhoneheéq teiú náneqmarí sokah sokahue míáhro. Aiq pútaq ehwéh irareme itene árėti tahnsáne. Kaweqtaq mía míaéwé káhpahraté miraia síótí tahnsane. ¹⁵Manikáne kaweq ehwéh insahwé aite ehwéh teríémé itene igárápíté súú tahnsáne.

¹⁶Sísansabé aiq pútare atewé itene tehnke tahnsane. Mi tehnké mararaq pentabehrataq owainawane poriahga íre séuqmianae.

¹⁷Manikánka aiq kaweraitéhmé itene págege ayáhúq tahnsane. Manikáne púkuipéqté éhwéhmé itene poka tahnsane. Mi ehwéh irarirataq Manikáne Awanka séhréh aitanae. ¹⁸Manikáne Awanka iwíáh aitahna naneqsabé ahriahri púreroro. Mó naneq mó naneqsabé iwíáhue púreroro. Kawerue púreronehéq túbáh agiyehboq áwéh panantágínaq tagéq moke Maniká tagaríáh kényábé púreroro.

¹⁹Ínénsabe moq púreraintáhro. Íné íre áhreia Manikáne kaweq ehwéh peh kawerue pahsuaníboq Manikánsabe, Íné págege ate séhréh ato ue teawéro. ²⁰Íné Manikáne ehweh koreri terinu aní múge. Teri terinunsabé mó kegá karábúsiipéq móíntáhwe. Kaweq ehwéh págegeue teri teriné sansamé kaweq sansáne. Ínéga íre áhreia peh tábúsoqme mirainiboq púreraintáhro.

Poraga Manikánsabe mi ke moke kawerarito ú ehwehne.

²¹Itene iruí íyáhnábó aní wenáwíq Tíkíkúsie. Wega itene Wahnahne arambehri kawerue mira aruqarurire. Wega íné éhweh teinkeheéna iteba eqmaróge. ²²Ínéwé árahue míéhre íwíáhoo? Íné aneq arámbéhríre íwíáhoo? Íné éhweh Tíkíkásaga moke teiena itene irupipeq eyoyó aitankéhe.

²³Maniká Iteriboreq itene Wahnah Sísa Karáhéreqka itene iru ukiq itehye. Itega kawerue aiq pútare ariteq mó keyábé irutaboirigeheéta séhréh aitehye. ²⁴Itene Wahnah Sísa Karáhénsabe anotahtaq irutaboiro kewé Manikánka séhréh aitéhre.